

Bohumila Trnková Vokovice do třetice

„V tom šáreckém údolí v neděli je národa,
ptáčkové tam šveholí, směje se tam příroda ...“
Karel Hašler

Šárecké údolí je stále rájem Pražanů, ale nedovedu si představit dnešní děti, že by se tam mohly vyřadit samy a bez dozoru tak, jako my vokovické v polovině minulého století. Šárka byla za humny a dostávalo se nám důkladného ponaučení, jak se vyvarovat nebezpečí. Přesněji šlo o naprostý zákaz lezení po skalách. Působivou výstrahou nám byl křížek u lávky přes Šárecký potok se jménem Hubert Kabát. V pouhých šestnácti letech tu v roce 1949 zahynul pádem se skály.

Nejstarší zmínka o malé osadě pochází z roku 1370. Po třicetileté válce je zaznamenáno jedenáct stavení, přibližně o padesát let později tu bylo celkem 13 usedlostí. V 18. století ves spadala pod panství Chrást'any. Výraznější bytová zástavba se datuje počátkem 20. století, kdy vznikly tehdy tzv. Nové Vokovice.

Také se tu už nacházela velká secesní **budova školy**. Poprvé jsem o úsměvných školních příhodách psala v RR 3/2007 (Lidé z ulice mého dětství), podruhé ji zmiňuji pod jejím snímekem v minulém čísle RR-on line (Vokovice a Dlouhá Míle). Tak jen doplním, jak vokovická škola musela zvládat výuku silných ročníků 1942 - 1948. Učilo se na směny, na I. stupni byly třídy A a B, na II. stupni koncem padesátých let byli vyučováni žáci (nejen z Vokovic) ve třídách A až F. Tím nejskromnějším odhadem vychází celkový počet přes 800 dětí¹ v jednom školním roce. Situaci naštěstí brzy napravila výstavba další základní školy Na Dlouhém Lánu.

Vokovická keramička zaznamenala úpadek už před poslední válkou. Jako dítě jsem se u její dávno zamčené brány podívala kolejí, které končily uprostřed dlážděného chodníku. Doma mi pověděli, že je to zbytek vlečky k nádraží Veleslavín. Areál keramičky byl v 50. letech už jen pouhým němým svědkem někdejší průmyslové činnosti. V souvislosti se zahájením těžby v kladenských dolech byla kolem Vokovic realizována řada průzkumných vrtů, zahájených r. 1820. Název kopce Červený vrch (327 m n.m.) je odvozen od barvy železité půdy. V něm a jeho okolí se ve druhé polovině 19. století dolovala železná ruda. K útlumu rudné těžby docházelo postupně během dalšího půlstoletí. Zdejší podloží také místy obsahovalo pískovcové shluky, ale hlavně jílovec a prachovec. Tak nastala další těžební činnost, vznikaly tu cihelny a návazně i šamotka s keramičkou. I když nezasahovala do místního osídlení, po záborech zemědělské půdy hospodáře vystřídali noví obyvatelé.

Cihelna pod Červeným vrchem

„No, vy teda vypadáte,“ spráskla ruce naše babička. „To jste zase určitě kutali tu svou jeskyni!“ Měla pravdu, v sousedním Veleslavíně byla často naším cílem malá pískovcová stěna. Ta snaha nás však omrzela, když jsme pomocí klacků dokázali vyhrabat útlek asi tak pro hodně malého pejska.

Jak už bylo zmíněno minule, naproti keramičce stávala „Zájezdni restaurace“, jak hlásá nápis na budově. Její obrázek je montáž z pohlednice, vydané okolo roku 1900.

Sousloví **Aritma Vokovice** nejspíš připomene širší veřejnosti dnešní sportovní klub toho jména. Jeho historie je víc než stoletá. Organizované sportovní aktivity procházely životem místních obyvatel v proměňovaných názvech, první byl TJ Sokol. Označení TJ Aritma a následně SK se váže ke konci 50. let, kdy patronát nad sportovci převzal vokovický výrobní závod Aritma. Byl zaměřen na výrobu počítačích strojů a podílel se na vývoji i výrobě součástek prvních samočinných počítačů, známých jako SAPO.

V tomto období měla TJ Aritma už deset oddílů, mj. oddíl košíkové, jehož jsem byla členkou. Hezky se vzpomíná na celopražské vánoční turnaje ve vinohradské tělocvičně. Ohledně dressů jsme byly mezi dorostenkami ve svých spartakiádních žlutých tričkách a modrých trenýrkách přijímány jako popelky. Jenže ty holky z Aritmy to postupně natřely všem - získat druhé místo za Slávií VŠ byl výkon, který překvapil i našeho trenéra.

„Vy moje holky zlatý, tak velký dort jste jistě ještě neviděly!“ „Teda trenére, vy jste frajer!“ A hned jsme se na tak báječnou odměnu sesypaly jako vosy.

Původní závod Aritmy se nacházel na Kladenské ulici, zanikl v 60. letech při budování Evropské třídy a současné stavbě severněji situované výškové budovy, jejíž název Aritma je dnes uváděn už jen v závorkách. Touto budovou vzala za své i místní sokolovna, která kromě sportu skýtala zázemí i kulturnímu využití. Byly to plesy a karnevaly, v neposlední řadě se tu odehrávala ochotnická představení místních divadelníků. Nechyběla ani dětská představení, vedená v režii paní Heleny Franuzkiewiczové.

¹

Z výroční zprávy dnešní Praktické školy v téže budově vyplývá, že se počet žáků pohybuje kolem čísla 70.

Firma Standard bratří Kroupů byla založena ve Vokovicích v roce 1903. Nepříznivé finanční procesy hospodářské krize vrcholily rokem 1934, o rok později byla výroba ve firmě Standard zastavena. Po 2. sv. válce se sice opět rozběhla, avšak záhy znovu zanikla vzhledem k událostem po roce 1948.

Bylo mi sotva pět let, když jednou přišla navečer domů moje tehdy ještě svobodná teta. „Něco jsem ti přinesla“, řekla s úsměvem, který sliboval překvapení. Podala mi asi čtyři čokoládové kousky, velmi podobné dnešním miňonkám. Na lepší pamlsky nám tehdy peníze moc nezbyvaly, tak jsem později při svém vzpomínání usoudila, že snad pracovala v modřanské čokoládovně. Zeptala jsem se jí. Ve svých sedmdesáti se na tu epizodku nepamatovala, ale takové zaměstnání popřela s tím, že tehdy ještě studovala.

Po mnoha letech jsem objevila prosté vysvětlení, a to ve vzpomínkové knížce Růže z pražských trhů, kde autorka navazuje na zmínku o obezdění areálu keramičky: „... veselost dlaždiček, tak rozmanitých, byla zvyšována vůní čokolády, kterou štědře rozdávala nedaleká továrna na cukrovinky Standard pana Kroupy.“.....

Vozovna Vokovice se nachází v Dolní Liboci. Vyznívá to trochu paradoxně, ale stačí vzít v úvahu, že v počátcích měla tramvaj konečnou ve Vokovicích a smyčka byla za poslední zastávkou Nádraží Veleslavín. Někdy na vokovické konečné průvodčí oznámil: „Zatahujeme!“ a libočíť věděli, že mohou zůstat sedět. Když byla r. 1933 trať prodloužena, název vozovny zůstal a konečnou stanicí se stala Dolní Liboc (dnes Divoká Šárka).

Pozemek pro výstavbu vozovny zakoupily Elektrické dráhy v roce 1929 od statkáře Hammerníka. Okolní oblast byla dosud osídlena velmi řídko. V roce 1931 bylo schváleno prodloužení tramvajové trati pro služební jízdy z Vokovic do Liboce. O dva roky později už byl zahájen pravidelný provoz.

Funkcionalistická administrativní budova a vrátnice jsou umístěny u vjezdu do vozovny, administrativní budova má tři nadzemní podlaží s přízemním přístavkem a plochou střechou. Součástí areálu je rovněž několik bytových domů, architektem administrativní části byl Josef Kříž, stavbu provedla firma Ing. J. Záruba-Pfefferman, zastřešení firma Bratři Prášilové. V roce 1953 zde byla zřízena lakovna, která fungovala do konce 60. let, nový moderní mycí rám byl instalován v roce 2001. Ve vozovně Vokovice byly do roku 1992 deponovány historické vozy, které dnes tvoří sbírky muzea DP Praha ve Střešovicích.

Text a nedatovaný obrázek: <http://tramvaj.tym.cz>

Ještě v 60. letech patřila tato trať výlučně lince č. 11, která jezdila z Liboce na Strossmayerovo náměstí, pak po Švermově mostě přes nám. Republiky až na Můstek a odtud vzhůru k Národnímu muzeu, dále pak přes Vinohrady až do Strašnic. To jsme sice už bydleli ve Vysočanech, ale v Liboci jsem měla Boženku, kamarádku ze školy. Pozvala mě k nim na noc před vojenskou přehlídkou 9. května, že ráno vyrazíme na Letnou spolu. Měla svůj pokojík v jejich libockém domku a bylo dohodnuto, že nás tatínek vzbudí v šest ráno. Jen jsme ulehly, milá Božka se vytasila s návrhem, že si vyrazíme do noční Prahy.

Do Barberiny se smělo jen s pánským doprovodem, ovšem pro dvě pubertáčky nebyl problém sbalit dva kluky a už jsme se bavili. Božku jsem však silně podcenila, krátce po půlnoci se s jedním klukem oddělili a já jsem na ni měla počkat na Václaváku okolo půl druhé ráno u poslední noční tramvaje. Nedočkala jsem se jí. Odjela jsem do Liboce a uvízla na konečné. Klíče jsem samozřejmě neměla. Krajková blůzka, široká sukně, silonky a střevíčky s jehlovým podpatkem - tak lehce oblečená jsem pendlovala mezi konečnou a jejich domkem v naději, že zádná kamarádka přijede taxíkem.

Za svítání začalo drobně, ale vytrvale pršet. Božka přijela dvacet minut před šestou, já promrzlá a mokrá, ona suchá a plná veselí. Vplížily jsme se do podkroví, bleskově se odstrojily a hup na dvoulužkový gauč. Za několik minut zaťukal a vstoupil otec. Jeho ještě ne docela střízlivá dcera se statečně posadila, jakože jsme se vyspaly do růžova. „Že se holka nestydíš, ani sis večer neumyla nohy, koukej, jak máš zablácená lýtka!“ Pokárání jsme přijaly mlčky a po snídani statečně vyrazily na Letnou. Přehlídku jsme ani nedokoukaly, posadily jsme se u Stalinova pomníku a opřeny o sebe jsme dočista zvadly. Až nás probudil veselý hlas nějakého vojáka: „Děvčata, vy snad spíte, to tedy musela být veselá noc!“ „Jak pro koho,“ pomyslela jsem si. A po celá léta, jak se řekne „vozovna Vokovice“, vzpomenu si na tu krušnou májovou noc.

Literatura a zdroje

- Obdržálková, Božena: Růže z pražských trhů. Vyšehrad, Praha 1991.
- Trnková, B. : Lidé z ulice mého dětství <http://povesti.wz.cz/vokovice.pdf>
- Trnková, B. : Vokovice a Dlouhá míle http://rodopisna-revue-online.tode.cz/2013-1/28-29_vokovice.pdf
- Kniha o Praze 6, 3. rozšířené vydání, Praha 2009
- Rodinná sbírka fotografií a pohlednic
- <http://m.tagmanager.cz/cs/1010>
- <http://www.skaritma.cz/>
- <http://cokomuzeum.cz/>